

ՍԱՅԱԹՆՈՎՅԱՆ ՎԱՐԴԱՏՈՆԵ՝ 100 ՏԱՐԵԿԱՆ...

25 մայիսի: 2014 թվական: Թթվիլիսի: Սեղուան: Գորգասալու հրապարակ: Վարդերի բուրմունք: Ծով բազմություն: Տեղացիներ, հյուրեր: Գրողներ, երգիչներ, քաղաքական հասարակական գործիչներ: Թթվիլսի հայեր, վրացիներ, հրեաներ, աղբեցանցիներ, հույներ, քրիեր... Խոսք: Երգ: Պար: Ու... մի մեծ խոնարհում: Առ Սայաթ-Նովա Բանաստեղծ, Սայաթ-Նովա երգի՛չ, Սայաթ-Նովա Իմաստասե՛ր: Սայաթ-Նովա Փիլիսոփա, Սայաթ-Նովա Աշո՛ն, Սայաթ-Նովա Սա՛րդ, Սա՛րթ մարթ՝ սայաթնովյան լեզվով ասած:

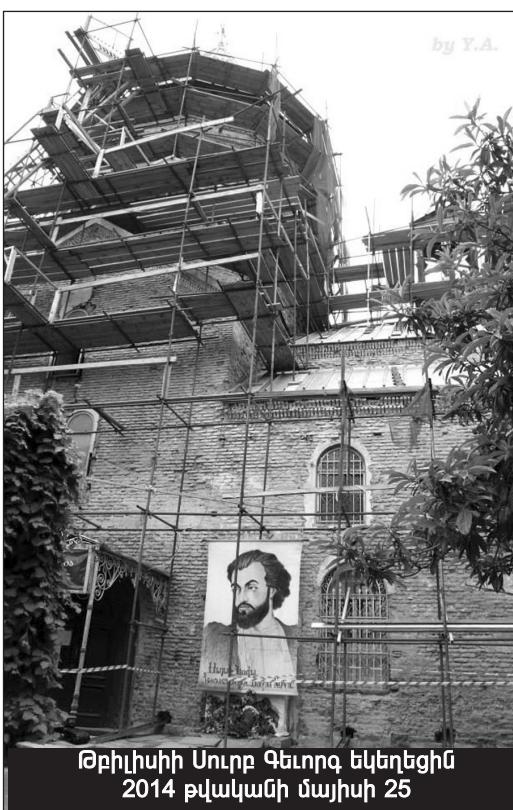
Ավանդական տոնահանդեսն այս անգամ հրթելանական է... 301 տարեկան հանճարի պատվին այն անցկացվում է 100-րդ անգամ, ասել է թե թթիլիսյան (ուր ծնվել, ապրել ու չորս լեզվով վրացերեն, հայերեն, բուլղարեն, պարսկերեն ստեղծագործել է թթիլիսից մեծ հայը, «ցիդի համա» լազող հայը) ու արտաքիլիսյան քանի՝ ազգի սերունդ է նույն մեծ խոնարհումը բերուն հայոց պաշտելի զավակին, իր պատմության փառքերից մեկին, իր անզուգական Սիրեթգակին ու Պատգամախոսին:

Միջոցառման ավանդականությունն էլ, գեղեցկությունն էլ, մեկարյա կամքն էլ հենց ակաման պատմության խորքերն են տանում մեզ, ոեպի մայիս 1914-ի...

...1914 թվականի մայիսի 15-ն է, հինգշարթի, Դամբարձման տող, գարնանային զովաշունչ առավլոտ, Վարդերի բուրմունք՝ Սայաթ-Նովայի դեռևս չքացված հուշարձանի չորս դիմ։ Բազմության ծովում է... Ով ասես չկա՞ գործներ, դերասաններ, հասարակական գործիչներ, բարձր դասարանների աշակերտներ՝ իրենց հաճազգեստներով, աշուղներ, իին Թիֆլիսի մորքալար դարաշուլամ արիենստավորներ՝ իրենց համբարական դրոշակներով, մարդկանց խիստ շարքեր՝ հայ, վրացի, ռուս, հրեա, հույն, բուլղար, պարսիկ... Բոլորի կրօքերին սիրո ամենափայլուն հավատչյա-ծաղիկն է կարմիր Վարդը... Ահա եւ Սուլր Գեւորգ Եկեղեցու բակը... Նախագավիրում գուսան Դա-

զիրն է իր դաստայնվ... Նվազ է հոգեցունց,
Ե՞րգ է հուզաքարապվ. Սայաբ-Նովայի մեղե-
դիներն են ծորում, փոթորկում սրտերը մար-
դոց... Յետո զալիս են հայ ու վրացի մեր մե-
ծերը... Ահա նրանք՝ Յովի.Թումանյան, Գեւ-
որդ Բաշխնջառյան, Իոսեբ Գրիշաչվիլի, Իո-
սեբ Իմերաշվիլի, Կոտե Մաղաչվիլի. Նինո
և Իլհա Նակաշիձեներ.... Ներսում պատա-
րազ է, որ մատուցում է պատարազիչ Յովի.
Քահանա Ամիրիխանյանը, իսկ օրվա խորիր-
դի արիթով քարոզ-ճառ է ասում Յովսեփ քա-
հանա Աբրուցանը: Պատարազից հետո հոգեւ-
որականությունը դուրս է զալիս Եկեղեցուց
եւ հանրիսավոր հոգեհանգստ կատարում
Եկեղեցու հյուսիսային դրան շեմին քաղված

զո՞ւ և պարուն լ համբարտութեանը... Եվ Առաջին Վարդատոնն այս վարդատան-Եղօքատան-ճարդատան հիշեցնող

**Թբիլիսիի Սուրբ Գետրօն եկեղեցին
2014 թվականի մայիսի 25**

Ժամանակ, սահման, տարածություն, պատճեշ... Սերը քացում է ճամփաները բոլոր ու իր գիրկը բերում բոլորին.... Բոլոր նրանց, ով լավ գիտես սիրո գինն ու արժեքը... Ու այս անգամ էլ ահա բերեց իր գիրկը հավաքեց բոլորին քանդարը Սայաթ-Նովայի, նրա' սիրո, նրա' նոգական խոսքի ուժը:

Ուրիշ սերունդ ու մարդիկի կազմակերպեցին, բնական է, այս անգամ Վարդատունը թրիխիի քաղաքավետարանը, «Դայարտունը», Վրաստանում ՀՀ դեսպանությունը նաևուն միությունը, Դայ Առ դեցու Վիրահայոց թեմը, Եթարունը: Ուրիշ կազմակերպությունները իրագործելու միջոցն անի Սփյուռքի, Մշակությունները. «Դայարտան» հոգ հուրդը, գործարարներ նաև

Ելույթը ներում նորովի պատվանդանի վրա կանգնեցրին անմահ Փիլիսոփային ու Պատգամահոսին, Աստվածային Սիրո երզչին.... Խոսք առան Վրաստանի ու Հայաստանի գորոճերի միության նախագահներ՝ Մարգարա Գոնաշվիլին ու Եղվարդ Սիլիստոնյանը, «Վերնատուն» միության նախագահ Ժորա Սենյանը, թարգմանիչ Գիվի Չահնազարը, Վիացիբանաստեղծ Բարդի Զուրաբելաձեն, Անահիտ Բոստանյանը:

Ապա եւ Վարդաստոնը հայերեն ու վրացերեն լեզուներով վարող, «Հայարտան» տնօրեն Լեւոն Չիդիմանն ու երգչուի Աբնա Պողոս-վան թեմահարքակ հրավիրեցին միջոցաւ-ման գեղարվեստական մասի մասնակիցնե-րին... Տնահանդեսի այդ մասը բացեց վեր-ջին մի քանի տարիներին «Վարդաստոնին» մասնակցող, Հայաստանի Հանրապետության ռադիոյի «Սայաթ-Նովայի» անվան պետա-կան վաստակավոր համույթ՝ պոռֆեսոր Թով-մաս Պողոսյանի ղեկավարությամբ: Եվ նո-րից սիրո եւ բարեկամության հիմնը թեւածեց Թբիլիսիի Կոլորիտային Մեյքանում, վերը-տին սայաթնովյան երգն ու տաղը տարած-վեց հայերեն եւ վրացերեն՝ Պետրոս Աղամյանի անվան պետհայդրամայի թատրոնի դե-րասանների, անհատ երգիչների ու ասմունքողների, «Զատկելերի» համույթի, Հայաստանի եւ Վրաստանի տարբեր վայրերից ժամանած կատարողների շնորհիվ:

Ու ծավալվեց հորձանքը վարպ՝ սայաբ-
նովյան հրաշը մեղեդիների երգով նվազով...
ասմունքով պարով, դուղուկով, դիլով, քա-
մանչով... Ու ժողովուրդը հա' ծափահարեց
նրան՝ սրտով, երգով, պարով, ձեռք ու ոտ-
քով... ժողովով լրդը... խա' լիսը, որի համար,
ինչպես ինքն է խստովանել, «խալիսի հա-
մար կինը մաշեցի, ջան տրվի»:

Ու Սայար-Նովակ խաս Անդրեանի է ուլքայմը հարիր է, ինչպես ինքը է ասում, «Սայարին խաս, Նովային խաս, ցեղըն խաս», 100-րդ Վարդատոնն էլ խաս կայացավ «Խաս Վարդ-չեն խաս պատկիրըն խաս տըրպէց»... Ու դեռ քանի՛ հարյուներ պիտի կայանա այն... Թողոնոր, ինչպես մեծ Բանաստեղծն է ասել, «ուրիշ գարուններով, ուրիշ վարդերով, ուրիշ բաղերով ու բլուզներով-ուրիշ յարերով ու սիրեկաններով» բայց պիտի կայանա... Ու կկայանա՛... Թանգի Սայար-Նովակն, Ծմարիտ Բանաստեղծ է ու Ծմարիտի քարոզիչ, իսկ իր իսկ խոսքերով ասած՝ Կրակ էլ տաս, Ծմարիտին մահ չըկա...»

ՀՈՐԵԼՅԱՆԿԱՆ

ԻՌԱՋԻ ԳՐԻԾԱԾՎԻԼԻՆ՝ ՀԱՅ-ՎՐԱՅ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԱԿԻՐ

Վերջերս Թբիլիսիի «Յայարտուն» կենտրոնում, մասնակցությամբ հայ ու վրացի մտավորականության ներկայացուցիչների, հոգեւոր դասի՝ գլխավորությամբ Վիրահայոց թեմի առաջնորդ Վազգեն Եպիսկոպոս Միրզախանյանի, կայացավ վիայ գրականությամ փառքբերից մեկի, դասական գրող, ակադեմիկոս Իոսիբ Գրիշաշվիլու ծննդյան 125-ամյակին նվիրված հորենանական երեկո։ Մշջոցառման օրը ամսենելին էլ պատահական չէր ընտրված կազմակերպիչների՝ Վրաստանի հայ երաժիշտների եւ գրողների «Կերնատուն» միությունների կողմից։ Այն խորիրդանշում էր Գրիշաշվիլու՝ Սայաթ-Նովայի հավերժացման գործում ներդրած վիթխարի ավանդի դերը եւ ուղղակիորեն կապվում հաջորդ օրը՝ մայիսի 25-ին Վարդասոտնի անցկացման հետ, քանզի Գրիշաշվիլին նաեւ առաջին՝ 1914 թվականի Վարդասոտնի առաջին կազմակերպիչներից է Դովիդ Թումանյանի ու Գ.Բաշինջառյանի հետ միասին։

Միջոցառումը, որը վարեց
Վրաստաճի հայ Երաժիշտների մի-
ության նախագահ Արտեմ Գրիգո-
րենցը, սկսվեց Իրուեր Գրիշաշա-
վիլուն Երևանյացնող տեսահոլո-
վակի ցուցադրմամբ, Թաքոր լե-
ռան յանձին թառած թիրիկալան

Խարփում թաղամասին (որտեղ ծնվել ու ապրել, որով ներշնչված իր ստեղծագործություններն է գրել դասականը) նպիրված իր բանաստեղծություններն եր ընթերցում թրիլիսից նկարիչ Զովանի Վեփիս-վաձեն...

Գրիշաշվիլու կյանքի ու գրա-
կան-հասարակական, բազմարդեստ
գործունեության, հայ գրողների
հետ նրա կապերի մասին խոսեց-
ել Ավ. Խաչակրյանի թարգմանու-
թյամբ նրա ստեղծագործություն-
ներից ընթերցեց «Կերնասովն» մի-
ուրյան նախագահ, բանաստեղծ
էակ ԱԺ-ի նախագահ Տիգրան

Ժորա Սմիւյզանը:
Անահիտ Բոստանջյանը հատկապես կարենուեց Գրիշաշվիլու որպես հայ-վրաց բարեկամության ջահակրի, ոերբ հայ-վրաց գրական կապերի խորացման գործում, նրա հետազոտական, թարգմանական գործունեությունը՝ Ծիրվանզադեից. Նար-Դոսից, Թօւմանյանից, Վշտունուց, Սահարուց նրա թարգմանությունները, ընդգծելով «Սիկարի մեղր»-ի հանճարեղ թարգմանությունը...

Գրիշավիլուն նպիրված իր վրա
ցերեն բանաստեղծությունները
կարդաց վրացագիր գրող Գարրի
Ղալամքարովը:

Բանաստեղծ, բարգմանիչ, հասարակական գործիչ Գիվի Շահնազարը խոսեց թե՛ հայ-վրացական կապերի աճրապնդման գործում Գրիշաշվիլու դերի, թե՛ «Սայաթ-Նովա» մենագրության մասին որպես կարեւոր էջի սայաթնովագիտության մեջ եւ թե՛ որպես մեջ թրիլիսող մասին:

Գրիշավիլի - Սայաթ-Նովա կապի մասին էր նաեւ Վրաստանի գրողների միության նախագահի բանաստեղծութիւն Մաղվալա Գոնաչվիլու խոսքը: Նա առաջարկեց նաեւ սահմանել Սայաթ-Նովայի անվան ամենամյա մրցանակ:

Նման միջոցառումների անհ

րաժեշտությունն ու կարեւորությունն ընդգծեց «Կրաստան» թերթի խմբագիր Վան Բայրությանը:

Միշոցառմանը միացավ նաև Սայաթնովյան Վարդատոնի արիթով Թթվիլսի այցելած հայաստանյան գրողների պատվիրակությունը՝ ՀԳՄ նախագահ Էդվարդ Միկունյանի գլխավորությամբ, որը եւ հանդես եկավ ողջույնի եւ օրվա խորհրդարող արժեւորող շնորհավունքի ժեղս Խոսրով:

Գրիշաշվիլու բանաստեղծությունների գեղեցիկ ընթերցումներով հանդես եկան Սուրբ Եղիա Մարգարիթի անվան կիրակնօրյա դպրոցի սաները (Վաստակաշատ ուսուցչուի Ռոզա Զոհրաբյան):

Եջի Այութեր՝
Ասարհի ԲՈՍՏԱՆՉՅԱՆԸ

